अध्येषणं [अधि- इष् प्रेरणे- ल्युट्] Causing one to do a thing, especially a preceptor &c, as an honorific duty. **—णा** [अधिका एषणा प्रार्थना] Solicitation, entreaty.

अध्रि *a.* [न-धृ-कि] Not restrained, irresistible. **–Comp. —गु-गू** *a.* [अध्रि-गम्-कू-डिच् ऊडादेशो वा] of irresistible motion or course (अधृतगमन), impetuous; **यदध्रिगावो अध्रिगू इवा चिदह्नो अश्विना** Rv. 8. 22.11 (**-गुः**) N. of a heavenly killer of sacrificial victims, or the name of the formula itself ending with an invocation of Agni. **—ज** *a.* [अध्रि जनयति, जन्-ड] making irresistible. **—पुष्पलिका** the betel-nut plant.

अध्रियमाण *a.* **1** Not held, not to be got hold of; not forthcoming. **–2** Not surviving, dead.

अध्रुव *a.* **1** Uncertain, doubtful. **–2** Unsteady, moving, not fixed or permanent; **स्वांगेऽध्रुवे** P. III. 4. 54; separable (which can be severed or detached without fatal or disastrous effects) (येन विना न जीवनं सोऽध्रुवः Sk.) **—वं** An uncertainty; **यो ध्रुवाणि परित्यज्य अध्रुवाणि निषेवते । ध्रुवाणि तस्य नश्यंति अध्रुवं नष्टमेव च**; cf. the English phrase 'A bird in the hand is worth two in the bush.'

अध्रुषः Quinsy; a kind of disease attended with fever arising from the affection of blood; शोथः स्थूलस्तोददाहप्रकाशो रक्ताज्ज्ञेयः सोऽध्रुषो रुग्ज्वराढ्यः Susr.

अध्वन् *m.* [अत्ति बलं; अद्-क्वनिप् धादेशः Uṇ. 4. 115; perhaps from अत् also] **1** (*a*) A way, road; passage, orbit (of planets &c.); **मुक्ताध्वानं ये लंघयेयुर्भवंतं** Me. 54. (*b*) Distance, space (traversed or to be traversed); **पंचदशयोजनमात्रमध्वानं जगाम** K. 119, 120; **कियत्यध्वनि सा उज्जयिनी** 207; Dk. 13; **अपि लंघितमध्वानं बुबुधे न बुधोपमः** R. 1. 47; **उल्लंघिताध्वा** Me. 45; **कालाध्वनोरत्यंतसंयोगे** &c. (*c*) Journey, travel, course, march; **नैकः प्रपद्येताध्वानं** Ms. 4. 60 undertake a journey; **अध्वसु त्रिषु विसृष्टमैथिलः** R. 11. 57 after three marches; **परिक्लांतः किलाध्वना** Ki 11. 2 way-worn; U. 1. 34; Me. 17, 38; **अध्वा वर्णकफस्थौल्यसौकुमार्यविनाशनः** Susr. **–2** A recension of the Vedas and the school upholding it (शाखा,अवयव); एकविंशत्यध्वयुक्तमृग्वेदमृषयो विदुः। सहस्राध्वा सामवेदो यजुरेकशताध्वकं ॥ अध्वा देवगतिः शाखा इति पर्यायवाचकाः । **–3** Time (Kâla), time personified, (being the eater of all). **–4** Air; sky, atmosphere. **–5** Place. **–6** Means, resource; method. **–7** Attack (अधिकदुरारोहणं). अध्वन् is changed to अध्व after prepositions; प्राध्वः, व्यध्वः &c. **– Comp. — अतिः** [अध्वानमतति, अत्-इ] 1. a traveller. 2. an intelligent person. **—अधिपः,-ईशः** [ष. त.] an officer in charge of the public roads. **—अयनं** [अध्वन्ययनं] journey, travel. **—गः** 1. one who travels; a traveller, way-farer; **संतानकतरुच्छायासुप्तविद्याधराध्वगं** Ku. 6. 46 (°गामिन्). 2. a camel. 3. a mule. 4. the sun; °**भोग्यः** N. of a tree, Spondias Mangifera (आम्रातकवृक्ष) अध्वगैः अयत्नलभ्यफलत्वात् भोग्यः. (**-गा**) the Ganges. **—गत्** *m.* [अध्वानं गच्छति;गम्-क्विप् P. VI. 4. 40] a traveller. **—गत्यंतः-गंतव्यः** [ष. त.] measure of length applicable to roads; **देशकालाध्वगंतव्यः** Vârt. **—जा** [अध्वनि जायते; जन्-ड] A plant (स्वर्णूली or स्वर्णपुष्पी). **—पतिः** 1. the sun (दिवैव पथिकानां गमनात् रात्रौ च गमननिषेधात् सूर्यस्य अध्वपालकत्वं or अध्वनः आकाशस्य पतिः). 2. inspector of the road. **—रथः** [अध्वने हितः पर्याप्तो रथः शाक. त.] 1. a travelling coach. 2. [अध्वैव रथो यस्य] a messenger skilled in travelling (पथि प्रज्ञो दूतः). **—शल्यः** [अध्वनि शल्यमिव आचरतीति क्विप्-अच् Tv.] N. of a tree (अपामार्ग) (अध्वगानां पादवस्त्रादौ शल्यवद्बाधकारकत्वात् तथात्वं).

अध्वनीन, अध्वन्य *a.* [अध्वानं अलं गच्छति; अध्वन्-ख-यत् वा; अध्वनो यत्खौ P. V. 2. 16] Able to undertake a journey, speeding on a journey; **क्षिप्रं ततोऽध्वन्यतुरंगयायी** Bk. 2. 44. **—नः-न्यः** A traveller going fast, way-farer.

अध्वर *a.* [न ध्वरति कुटिलो न भवति ध्वृ- अच्, न. त.; ध्वरतिर्हिंसाकर्मा तत्प्रतिषेधो निपातः अहिंस्रः Nir.] **1** Not crooked, not broken, uninterrupted; **इमं यज्ञमवतामध्वरं नः** Yv. 27. 17 (अध्वरं=अकुटिलं शास्त्रोक्तं). **–2** Intent, attentive. **–3** Durable, sound. **—रः** [अध्वानं सत्पथं राति ददाति फलत्वेन, रा-क] A sacrifice, a religious ceremony; also a Soma sacrifice; **तमध्वरे विश्वजिति** R. 5. 1. **—रः-रं** **1** Sky or air (आकाश). **– 2** The second of the 8 Vasus. **–Comp. —कल्पा** an optional sacrifice (काम्येष्टि). **—कांडं** [ष. त.] part of the शतपथब्राह्मण which treats of sacrifices. **— ग** [अध्वरं गच्छति] intended for a sacrifice. **—दीक्षणीया** [ष. त.] consecration connected with an Adhvara; so °**प्रायश्चित्तिः** an expiation &c. **—मीमांसा** [ष. त.] N. of Jaimini's Pûrvamîmánsâ. **—श्रीः** [ष. त.] glory of the Adhvara. **—समिष्टयजुः** *n.* N. of an aggregate of libations connected with a sacrifice.

अध्वरीयति, अध्वर्यति Den. P. To desire to have a sacrifice performed; or to perform one.

अध्वर्युः [अध्वरमधीते Nir.; अध्वर-क्यच् -युच् ततोऽत्याकारलोपः Tv.] **1** Any officiating priest, technically distinguished from होतृ, उद्गातृ and ब्रह्मन्. His duty was "to measure the ground, build the altar, prepare sacrificial vessels, to fetch wood and water, light the fire, bring the animal and immolate it," and while doing this to repeat the Yajurveda; होता प्रथमं शंसति तमध्वर्युः प्रोत्साहयति Sk. See अच्छावाक also. **–2** The Yajurveda itself. **—pl.** Adherents of that Veda. **–Comp. —वेदः** Yajurveda.

अध्वस्मन् *a.* [ध्वंस् मनिन् किच्च न. त.] Imperishable; bright (?).

अध्वांतं [न. त.] Twilight, gloom, slight darkness, shade. **—तः** [ष. त.] End of the journey. **–Comp. —शात्रवः** [अध्वांतस्य मार्गसीमायाः शात्रव इव Tv.] A plant (श्योनाक) Cassia Fistula or Bignonia Indica (blossoming in shade).

अन् 2P. [अनिति, आन-नी-त्, आन, अनितुं, आनित] **1** To breathe; **आनीदवातं स्वधया तदेकं** Rv. 10. 129. 2. **–2** To move, go about, live; **को ह्येवान्यात् यदेष आकाश आनंदो न स्यात्** Taitt. Up. **–3** To gasp, pant with thirst (Ved). —*Caus.* आनयति; *desid.* अनिनिषति. –(4 A.) To live.

अन् *m.* [क्विप्] The soul; **विश्वे च नेदना** Rv. 4. 30. 3.

अनः [अन्-अच्] Breath, respiration; प्राणोऽपानो व्यान उदानः समानोऽनः इत्येतत्सर्वं प्राण इति *Bri.* Up. [cf. L. *animus*, Gr. *anemos*].

अनन [अन् ल्युट्] Act of breathing, living &c.

अनंश *a.* [न. ब.] **1** Not entitled to a share in the inheritance; °**शौ क्लीबपतितौ जात्यंधबधिरौ तथा । उन्मत्तजडमूकाश्च ये च केचिन्निरिंद्रियाः** ॥ Ms. 9. 201. Other persons are also mentioned by Devala, Baudhâyana, Kâtyâyana and Nârada. **–2** Without parts, un-